

Tekuté zlato se švestkovou vůní

(RUDOLF JELÍNEK – výrobce slivovice)

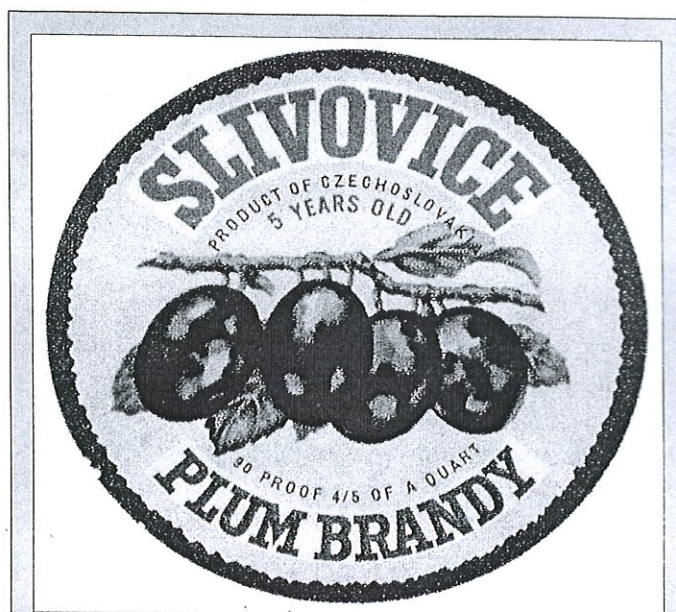
Pěstování švestek má na Valašsku dlouhou historii. Okolo roku 1900 bylo Vizovicko osázeno asi 77 000 stromy, z toho švestek bylo 68 000. Švestky nebyly trnky se nejen pálily, ale i sušily nebo se z nich vařila povidla. Pálení slivovice zde mělo velikou tradici. Přímo ve Vizovicích fungovalo mezi 1. a 2. světovou válkou dokonce devět pálenic. Jediný podnik, který destiluje slivovici dodnes, je slavná likérka RUDOLF JELÍNEK.

První písemný doklad o existenci vizovické pálenice

Když se Zikmund Jelínek (1859–1936) dostává k pálení slivovice ve Vizovicích, mají už vizovické palírny tradici téměř tři století. Kdy se s pálením začalo, zcela jistě není. Jisté je, že do urbáře vizovického panství z roku 1585 někdo později (snad v roce 1662) vepsal „panská pálenice naše“, což znamenalo, že v tomto roce panská pálenice připadla v dědickém řízení Zuzaně

Reklamní plakát

Historická přední etiketa, podobná se používá dodnes

Vznik slivovice

Zhruba do poloviny 17. století se pálenka vyráběla z pивních odpadků a později i z obilí, z něhož se vyráběla žitná. Zhruba od roku 1750 se ale ve výrobním sortimentu začala objevovat i takzvaná švestkovice – později tak proslavená a oblíbená ovocná pálenka ze švestek (nebo také trnek) zvaná slivovice. Od počátku 19. století výroba slivovice i díky státním přemím nabývala na významu. Díky příznivému klimatu se právě na Vizovicku mimořádně daří ovocným stromům, především švestkám, čímž je budoucí směr vývoje věhlasné vizovické slivovice určen.

ně Majthényiové, sestře zesnulého majitele vizovického panství Ladislava Dóczyho. To už ale pálenice měla za sebou možná i více než půl století existence.

Panskou pálenici vrchnost celá staletí pronajímala, až ji v listopadu 1857 baron Stillfried prodal manželům Vítu a Kláře Mandlovým. Ti ji ale po něco víc než roce (v únoru 1859) prodávají Aronu Eichenovi, židovskému podnikateli z Lipníka nad Bečvou. A tady začíná stopa Jelínků.

Éra Jelínků začíná

Když v 80. letech 19. století sedmdesátiletý Eichen přestává na řízení palírny stačit, dává ji do pronájmu Jakubu Jelínkovi (1829–1911), obchodníkovi s lihovinami a hostinskému. Ten ale není vedení ihned předal svému tehdy čtyřiatřicetiletému synovi Zikmundovi, který se přes své mládí tak osvědčil, že se v roce 1886 stává ředitelem i nájemcem palírny místo svého otce.

V září 1888 ale Eichen palírnu prodal Šimonu Frisschovi, nájemci sousedního pivovaru, a Jelínkům nezbyvá, než hledat jiné cesty.

Konečně vlastním páнем

A tak v roce 1891 vzniká firma Zikmunda Jelínka. Nejprve na pronajatém pozemku, ale v průběhu šesti let se zmožil natolik, že koupil bývalý Pravidlkův hostinec a na jeho dvoře začíná budovat zcela novou palírnu. Díky výtečnému zúročení zkušeností nabytých u Eichena se jeho palírna během let rozšiřuje natolik, že budovu původního hostince zcela pohltí.

I když to zpočátku tak nevypadalo, začíná nová firma postupně stále vyrovnaněji soutěžit s do té doby bezkonkurenční „První vizovickou pálenicí Karla Singra“.

Zikmund Jelínek se stává váženým občanem, například zakládajícím členem Spořitelny města Vizovic, je členem obecního výboru i městské rady, významným reprezentantem židovské komunity, jedním z iniciátorů výstavby synagogy (1902).

Zikmund Jelínek, 1910

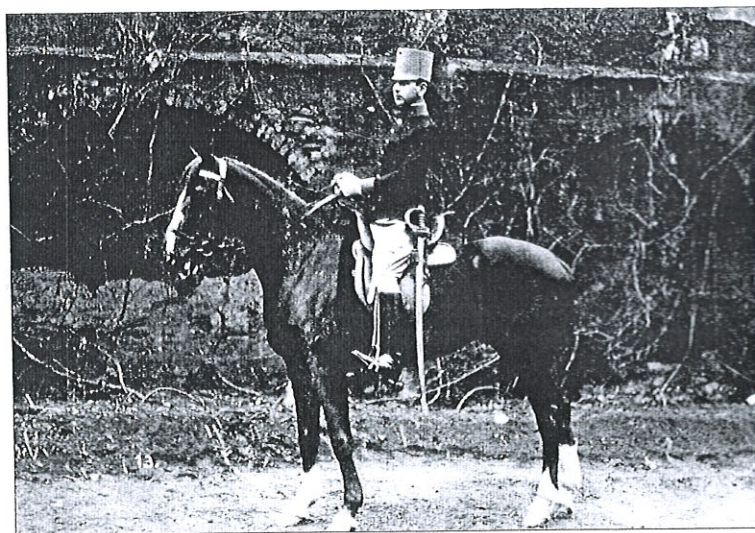
Nový nástupce – syn Rudolf

20. června 1892 se narodil Zikmundovi Jelínkovi první syn Rudolf (předtím se narodily dvě dcery, poté ještě syn Vladimír). Obecnou školu navštěvoval Rudolf ve Vizovicích, odmaturoval na České zemské vyšší reálce v Kroměříži v roce 1910 a po jednoroční vojenské službě nastoupil v 19 letech k otcově firmě.

1. světová válka zasáhla do prosperity firmy především restriktivními opatřeními. Bylo zakázáno pálit z obilovin a prakticky všech běžných druhů ovoce. S omezeními bylo možné pálit z vína nebo ovoce nevhodného pro lidskou spotřebu. Tak se udržela výroba borovičky.

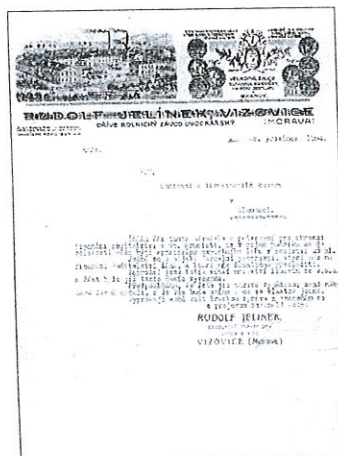
Rudolf Jelínek narukoval 14. 7. 1914 do Krakova a domů se vrátil až v polovině listopadu 1918.

Konec 1. světové války a změna režimu se neobešly bez řady neblahých jevů, mezi které patřily na východní Moravě i protizidovské bouře. Naštěstí se situace brzy uklidnila a vizovické palírny mohly vstoupit úspěšně do prvních let republiky.

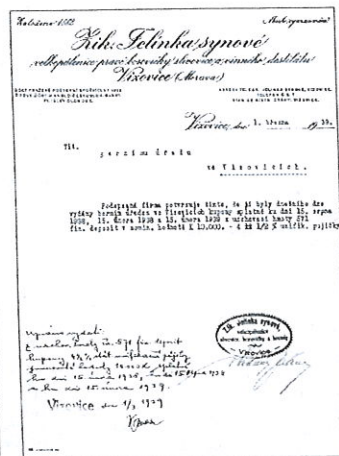

Rudolf Jelínek – důstojník rakousko-uherské armády

Od 1. září 1919 předal Zikmund Jelínek rodinné žezlo synům Rudolfovi a o pět let mladšímu Vladimírovi (1897–1942). Ti přejmenovali firmu na „Zikmunda Jelínka synové“ na počest svého otce. Už v roce 1921 k ní přikoupili velký vizovický podnik Razov (Rolnický akciový závod ovocnářský ve Vizovicích).

Hlavičkový papír firmy Rudolf Jelínek, 1934

Hlavičkový papír firmy Zikmunda Jelínka synové, 1939

■ Irena a Rudolf Jelínkovi po svatbě, 1920

Pohled na pálenici u nádraží, 30. léta 20. století.

■ Pohled na pálenici ze 30. let 20. století

vicích), což mělo pro budoucí vývoj klíčový význam. Pálenka Razov měla ze všech pálení ty nejlepší předpoklady díky své poloze za městem s možností rozšíření na okolní pozemky. Vizovické městské zastupitelstvo v roce 1921 odsouhlasilo vybudování železniční vlečky k razovskému záводу, a tak umožnilo jeho další rozvoj. Následně byla na Razově vybudována nová pálenka, kvasírna, čtyři skladiště, destilatura, kvasírna a další prostory.

Obchodní známku Razov si podržela firma až do znárodnění v roce 1948.

Cesty bratrů Jelínkových

V červnu 1926 se Rudolf a Vladimír Jelínkové v podnikání rozcházejí. Důvody jsou nejasné, ale už v roce 1925 si Vladimír pouze na vlastní jméno pronajal obecní pozemek s pálenicí Ferdinanda Kubíčka. Bratři měli velmi rozdílné povahy (Rudolf byl podnikatelský talent, ale někdy až výbušný, Vladimír byl klidný a rozvážený, s ambicí zapojovat se i do veřejného života) a pravděpodobně se začali rozcházet v názorech na další směřování firmy.

Rudolf Jelínek své firmě propůjčuje i své jméno, základem jeho podniku se stává část firmy na Razově. Vladimír pokračuje v původní pálenici v centru Vizovic a přikupuje další objekty. Podniká pod starým názvem – Zikmunda Jelínka synové.

■ Manželé Irena a Rudolf Jelínkovi ve zralém věku

■ Kvasné kádě ve firmě „Zikmunda Jelínka synové“, zleva dole Vladimír Jelínek a Rudolf Jelínek

číslo 104/99

Republika československá

Rodni list.

zdejší rodne knihy Sv. III list 112 pol. 22 dosvědčuje se tímto
 úředně, že v obci Vizovicích číslo domu 30
 dne (typiči) pátého servence tisíc
 obz sel dovedaditěb (číslicem)
 se narodil(a) manělský(d) syn(mocra)
 a dne 10 servence 1927 dáno bylo
 rodné jméno Vladimír Jelínek
 Otec: Zikmund Jelínek, majitel pšenice vo Vizovicích
 Matka: Berta roz. Schulcová
 Poznámka: Die sdělení okřesního úřadu vo Zlíně čis. J. 3/193-
 3/194 ze dne 29./10.1936 vystoupil Vladimír Jelínek téhož
 dne ze židovské náboženské společnosti.
 Potvrzujeme vlastnoručním podpisem a razítkem úředním:
 Israel. matriční úřad v Holešově 2. dubna 1939

■ Rodný list Vladimíra Jelínka

■ Vladimír Jelínek v roce 1927

Úspěšná sázka na košer destiláty

Již v roce 1923, ještě za doby spolupůsobení bratrů Jelínkových, uzavírá firma licenční smlouvu s francouzskou firmou J. Denis, H. Mounié & Co., Rouillet & Co., která umožňuje dovoz vína a vinného destilátu z oblasti Cognacu, vedle tradičních ovocných pálenek se začínají vyrábět i kvalitní vinné destiláty.

Košer destiláty jsou takové, při jejichž přípravě a výrobě nejsou použity žádné suroviny, zařízení nebo postupy, které by odporovaly předpisům židovské víry. Celý výrobní proces – výběr švestek, kvašení, destilace až po skladování v zapečetěných nádobách probíhající pod dozorem pověřených zástupců židovské obce. Technologická zařízení musela být košerována, to znamená, že před výrobou košer produktů musela být propláchnuta horkou a studenou vodou. Pak mohl být vydán hechšer, potvrzení, že jsou skutečně košer.

Ve 30. letech 20. století upevňuje Rudolf Jelínek stabilní pozici firmy důrazem na vysoce kvalitní výrobky a programem produkce košer destilátů – slivovice (ze švestek) a borovičky (z jalovinek). Židovský původ Jelínkův byl tehdy ku prospěchu věci a firma v roce 1934 proráží i na americký trh. V rekordním předválečném roce 1938 vyvezla do USA asi 35 000 lahví. Do roku 1938 se Rudolf Jelínek stal druhým největším světovým vývozcem destilátů do Spojených států amerických.

■ Přepravky, v nichž se vyváželo ve 30. letech do USA

2. světová válka – začátek konce

Okupace a 2. světová válka byly pro vizovické Jelínky vrcholně tragickým obdobím. Přestože se rodina Vladimíra Jelínka pokusila bránit narůstajícímu ohrožení formálním rozchodem s židovskou vírou a Rudolf Jelínek nechal své dva syny pokřtít, nezabránil tím katastrofě. Jejich podniky byly převzaty věrnými nacisty (razovský podnik uničovským Ernstem Gabrielem) a jejich rodinní příslušníci byli až na výjimky vyvražďeni v koncentračních táborech. Rudolf Jelínek zemřel někdy po 29. září 1944 v Osvětimi. Válku přežili jeho dva synové Zdeněk (1921–1946) a Jiří (1927–1990).

Převzetí podniku

Na základě povolení pana říšského protektora pro Čechy a Moravu koupili jsme firmu pod dosavadním zněním

**První vizovická pálenice borovičky,
slivovice a vínného destilátu**

KAREL SINGER, VIZOVICE

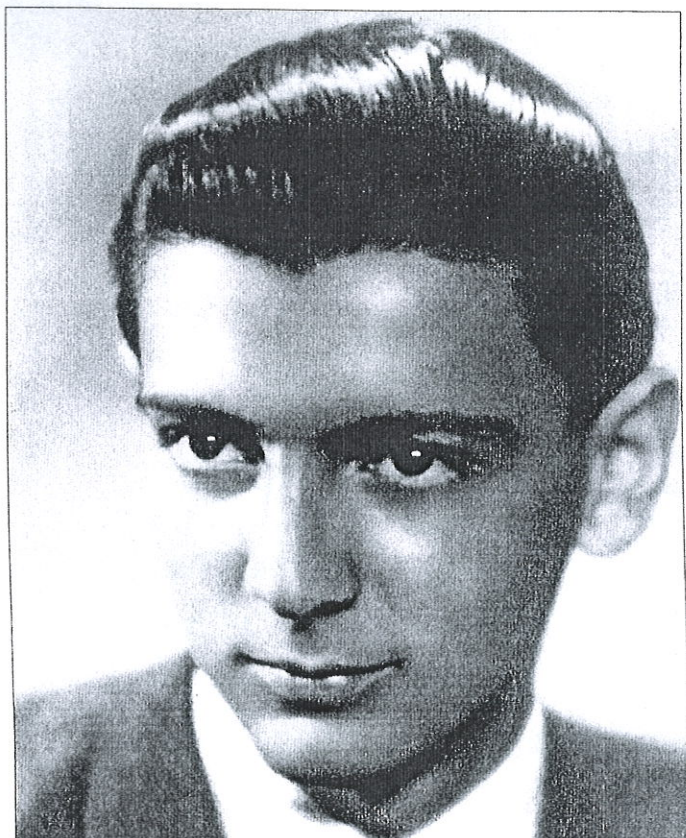
a budeme jí vést v dosavadním rozsahu pod firmou

PRVNÍ VIZOVICKÁ PÁLENICE

BRATŘÍ PFEIFFER

**OTTO PFEIFFER
ALEX PFEIFFER
KARL PFEIFFER**

■ Převzetí Singrových pálenice (Jelínkův konkurent) Němci

■ Zdeněk Jelínek

Rudolfův syn Zdeněk Jelínek se ihned po skončení války a odchodu Němců pustil do záchrany a obnovy otcova podniku. Nezabránilo mu v tom ani vydrancování Rudou armádou, která přestože byla opakovaně upozorňována, že firma nepodléhá kořistnímu právu, odvezla, co se dalo (například zhruba 6000 hektolitrů destilátů, ale třeba i psací stroje nebo koncertní křídlo). a navíc Zdeněk přemáhal v té době již značně pokročilé stadium těžké tuberkulózy.

Výrobu se skutečně v létě 1945 podařilo rozjet. V roce 1946 už běžela na plné obrátky a r. 1947 musela firma dokonce odmítnout objednávky, protože byla plně vytížena státními exportními zakázkami. Postupně Zdeněk uváděl do provozu i závod strýce Vladimíra, z jehož rodiny se nevrátil z nacistických koncentračních táborů nikdo.

Zdeněk Jelínek ale 14. května 1946 zemřel. V té době nebyl ještě jeho mladší bratr Jiří zletilý (20 let). Toho dosáhl až 5. září 1947. Než ale mohl své podnikatelské aktivity rozvinout, přišlo znárodnění. Jiří Jelínek se v roce 1949 odstěhoval do Izraele, po rozvodu v roce 1951 přesídlil do Kanady, aby nakonec od roku 1984 zakotvil v USA, kde v Karolině v roce 1990 zemřel. Ještě před odjezdem dal státu povolení k registraci originální firemní značky R. JELÍNEK.

Jelínkovy závody po znárodnění

Vzhledem ke státnímu vlastnictví ochranné známky a proslulosti značky v zahraničí byla výroba nadále orientována především na export s důrazem na produkci košer destilátů. Pro tyto účely byl určen závod na Razově, který byl díky tomu všestranně modernizován. V období socialismu byla vizovická palírna často oceňována titulem *Vzorný exportní závod* a zajišťovala až 85 % státního vývozu lihovin.

R. JELÍNEK

*Pravá
valašská
slivovice*

**RUDOLF JELINEK
VELKOPÁLENICE
VIZOVICE (MORAVA)**

Pravá valašská slivovice, takzvaná selská, se páčila pouze ze švestek bez přimíchávání jiných druhů ovoce. Její výjimečná jakost, které se nedalo nikde jinde dosáhnout, měla původ právě ve valašských švestkách. Vyznačovala se typickou příchutí a vůní po silici hořkomandlové, jež správně vynikla, rozetřelo-li se pár kapek na dlani. Krásně perčila, a když se zapálila na misce, hořela ryze modrým plaménkem. Slivovice připravovaná po živnostensku měla plamínek nažloutlý a kapka rozemnutá na dlani zanechávala stopy po vodě.

ními odběrateli byly USA, Austrálie a západní Evropa. Pro domácí trh byla jen omezená. První společnost RUDOLF JELÍNEK a.s., která vznikla sloučením a zprivatizováním státního podniku „Slovácké vinné Uherské Hradiště“, už sice s rodinou Jelínků není

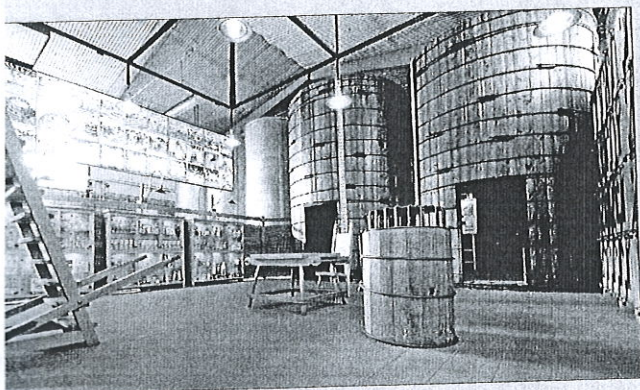
příbuzensky spjata, avšak i nadále zachovává výrobní postupy, drží se portfolia produktů a staví na tradici a zanechaných zkušenostech. Je také zachována původní „trojstupňová destilace“. Současná společnost RUDOLF JELÍNEK rovněž vysadila ve Vizovicích nové sady se 20 000 stromy.

Restaurovaná budova firmy Jelínek ve Vizovicích v současnosti

Reprezentační prodejna v areálu závodu

Prostory tzv. „egalizace“, kde jsou destiláty uloženy ke zrání

Areál současné společnosti RUDOLF JELÍNEK prošel kompletní rekonstrukcí, která mu vrátila podobu ze 30. let minulého století, tzn. z období, kdy firmu vlastnil pan Rudolf Jelínek. Hlavním záměrem projektu Distillery Land je přiblížení tradice a umění přeměny ovocných plodů v kvalitní destiláty a prezentace původní „fabriky“, kde se snoubí tradiční výrobní postupy a nejmodernější technologie. Exkurzní trasa zahrnuje návštěvní centrum s podnikovou prodejnu, kinosál, pěstitelskou pálenici, provoz egalizace s obřími dřevěnými sudy (zrání destilátů), expozici whisky, stáčírnu (plnění láhví) a degustační místnost. Odborná exkurze obsahuje navíc prohlídku rektifikace (velké podnikové pálenice). Součástí prohlídek je ochutnávka výrobků.

Výběr ze současného portfolia firmy RUDOLF JELÍNEK